

Winowy pjenk a jeho hałuzu

Ja sym prawy winowy pjenk
a mój Wótc je winicar.
Kóždu winowu hałuzu na mni,
kotraž plód njenjese,
wón preč wozmjje,
a kóždu, kotraž plód njese,
wón wučisći,
zo by wjace płoda přinjesła.
Ja sym winowy pjenk,
wy sće hałuzu.
(Jan 15,1-2.5)

Hdyž přińdžechmy jako młoda swójba do Hrodzišća, tak rosćeše před faru domjace wino, kiž běše na spalěr wjazane. Nalěwo wot durjow běše módre, naprawo běše jasne wino. Nětko dyrbjach nawuknyć wino rězać. Na zbožo mějach přichodneho nana, kotryž mi pokaza, kak maja so hałuzu na spalěr přiwjazać. Přeco dvě łopjenje za kćenjom dyrbješe so hałuzu wotrězać, zo by móc do kitkow šła. W zymje dyrbjachu so wšelake přetrjebane hałuzu wurězać a młode na jich městno přiwjazać. Tajke džěło winicarja běše Jezusej hódne za přirunanje wo sebi a wo svojich wučomnikach: Ja sym prawy winowy pjenk.

Smy kaž winowa hałuzu, kotraž ma płody njesc. Zo by so to stało, njemóže hałuzu rosć, kaž chce, ale ma so wjazać a přitřihać. Swět je nam džensa wotewrjeny. Wšitko móžne so nam poskića. Mamy žadosć, prawje wjele dožiwić a sobu wzać. Ale njemóžemy wšitko wužiwać a dopóznać. Mamy-li płody přinjesć, tak njemóžemy wšitke swoje móžnosće wučerpać, ale dyrbymy sej lubić dać, zo Bóh naše žiwjenje wobmjuzuje. Kaž prawy winicar nas wučisći a přiwjaza, zo bychmy wjace płodow přinjesli. Hač by so hałuzu lubiło, hdyž začuje, zo so přiwjaza a přitřiha? Ale to dyrbi być. Hakle we wobmjezowanju zrawja dobre płody.

Jónu měješe so fara wobnowić. Moler dyrbješe přińć. Nimo teho běše spalěr přetrjebany a dyrbješe so wobnowić. Přichod-

ny nan wědzeše radu: „Jednorje wšitke hałuzu we wysokosći pjenka wotrězać. Pjenkej so ničo njestanje, dokelž ma hłuboke korjenje. Nowe hałuzu kaž wotsamo z pjenka wubiwaja a za lěto je wšo zaso zelene.“ Tak so tež sta. Domske so wobnowi a nowy spalěr so připrawi. Hižo nazymu móžachu so přenje hałuzu přiwjazać a přirězać. Tak je to tež z nami a z Jezusom. Wón je pjenk, kiž je dawno do nas tu był. Jeho hłuboke korjenje sahaja hač do najbóle potajnych hłubinow Božeho byća. Wottam čerpa wón swoju móc, kotruž dale dawa na svojich wučomnikow, na nas. Ludžo pytaja za energiju. Zwotkel brać mocy do wšédneho dnja, takle so mnozy prašeja. Jezus na to praji: „Ja sym pjenk, wy sće hałuzu. Štóz we mni wostanje a ja w nim, tón přinjesje wjele płoda.“ Wot njeho dóstawamy mocy za swoje žiwjenje, energiju z jeho lubosće, kotraž so do našeho žiwjenja wuliwa.

Stare prawidło praji, zo dyrbi wino do Jana kćěć, zo by nazymu dozrawiło. Hač to džensa pod wuměnjenjemi klimoweje změny hišće plaći, njewěm. Ale prjedy je tak było, zo mějachmy, hdyž by wino do Jana kćěło, na žnjowodžakny swjedžen přenje zrawe kitki, kotrež potom do cyrkwy

njesechmy a na wołtar pódla chłěba stajichmy. Naše módre wino běše wosebje slódne. Wězo njeběše kóžde lěto jenake, ale tola so próca husto wuplaći a zadani.

Jezus chce, zo bychmy płody přinjesli. Płody w swajim wšédnym žiwjenju. Wón je wodawał, tak mamy sej tež mjez sobu wodawać. Wón je nas lubował, tak mamy so tež mjez sobu lubować. Hałuzu winoweho pjenka so wučisća, zo bychmy wjace płoda přinjesli. Jezus praji: „W tym budže mój Wótc česceny, zo wjele płoda přinjesće.“ Nadžijomnje so nam to dari, zo njesmy njeplódna hałuzu, kotraž so na kóncu preč wozmjje, ale tajka, kotraž kitki z płodami njese.

Jan Malink

*Jezu, při tebi chcu wostać,
tebi služić wobstajnje;
kak móht bjez tebe tu dóstać
zbože, měr a wjesele?
Žiwjenja sy wokřewjenje,
duše čěrjenje ty sam,
tak kaž winowc dawa kćenje,
móc a žiwność hałozam.*

Philipp Spitta, spěwarske 267,1

Winowe pjenki na winicy

Foto: J. Maćij

Njezwučene słowa

Lube džěci!

Na kemšach, hač serbskich abo něm-
skich, słyšimy słowa,
modlimy so słowa
abo spěwamy je –
kaž „gloria“, „kyrie
eleison“, „haleluja“

a podobne –, ale njewěmy tak prawje, što
woznamjenjeja. Zwjetša su to hebrejske
słowa ze Stareho Zakonja biblije. Su so
w kemšacym porjedže, w spěwach a mo-
dlitwach hač do džensnišeho zdđerželi.
A to rjane při tym je, zo so na cyłym swěće
na kemšach wužiwaja. **G. Gruhlowa**

Sym za was mały kemšacy słownik
zestajita, zo byšće na přichodnych
kemšach wjacje rozumili:

biblija
Cebaot
epistola

ewangelij
gloria
haleluja
hamjeń
hoziana
choral
japoštoł
kyrie eleison
liturgija
profet

Swjate Pismo, Bože słowo
Bóh njebieskich wójskow
čitanje, list
(z *Noweho zakonja*)
dobře poselstwo, scenje
česć, chwała
Česćeny budź Bóh!
Tak njech je.
stawa
kěrluš
wotpóstanć
Knježe, smil so!
wobhrad kemšow
wotzewjer Božeho słowa

Ewangeliska srjedźna šula w Bukecach?

Logo planowaneje ewangeliskeje srjedźneje šule w Bukecach

změjemy. Wo jeje založenje prócuje so wot
lońšeho wosebite towarstwo.

Šulske kubtanje w Bukecach ma hižo
přez lětsotki tradiciju. Přenja pisomna
powěsć wo wsy a jeje cyrkwi je z lěta 1222.
Zawěsće hižo ze založenjom cyrkwy so za-
měrne kubtanje wobydlerstwa započinaše
a běše tak dołhi čas z křesćanskim připowě-
danjom splečene. We wobsydntwje wosa-
dy je džensa hišće nětko prózdne stejace
stare šulske twarjenje, kiž wo tutej zwa-
zanosci swědči. Wokoło zachodnych duri
„noweje“, 1928 poswjećeneje šule bě
w němkej a serbskej rěči napisane hrono
„Wšitka wučba Bohu k česći“. Bohužel sta
so tute hrono před někak pjećdziesiąt lětami
z woprom ideologisce motiwowaneju
hamora a blócka.

Tuta přez lětsotki trajaca tradicija na-
zhoni před někotrymi lětami na zakładže
woteběraceje ličby šulerjow z hamtsce při-
kazanym zawrěćom srjedźneho schodžen-
ka hrubu změnu z hišće njewotwidzomny-
mi wuskutkami na dalše wuwice wsy.

Wšitke prócowanja minjenych lět wo
wožiwjenje srjedźneje šule wostachu nje-
wuspěšne. Nadžija młodych swójbow z Bu-
kec a wokoliny zložuje so nětko na w lěće
2008 založene ewangeliske šulske towar-
stwo, kiž chce 2010 z jednym pjatym lětni-
kom srjedźnošulski schodženk zaso woži-
wić. Dotalne džěto towarstwa šěri wěstu
nadžiju, přetož koncepcija za šulu předleži,
towarstwo je zapisane a započina nětk
zaměrnje za swoje zaměry wabić.

Tak je towarstwo dało zhotowić lětak

w podobje šulskeho twarjenja, kiž z hesłom
„My twarimy šulu, twarće sobu!“ wabi. Do-
rosćeni zhonja z njeho wo šulskej koncep-
ciji, kiž so na křesćanske hódnoty zložuje.
Tež džěci tutón lětak wušiknje k zaběrje
wabi. Wone zeznaja stawiznu wo po Se-
wjernej Americe pućowacym džělaćerju
a předarju Johnje Chapmanu, kotryž je ja-
blukowe počki do zemje sadzał a bibliske
hrona do wutrobow sydlerjow založil.

Tež w interneće so šulske towarstwo pod
www.evms-hochkirch.de z wobšěrnymi in-
formacijemi prezentuje. Poskići so mož-
nosć, stronu w němkej abo w serbskej rěči
čitać. Serbska wersija pak bohužel hišće
njeje dozhotowjena, přetož towarstwo so
hakle na swojim wuradźowanju 26. fe-
bruara 2009 z prašenjom podawanja serb-
šćiny zaběraše. Jako wuslědk wuradźowa-
nja so jasnje sformulowa, zo chce towar-
stwo, nawjazuju na Witaj-skupinu w pěstow-
warni a serbsku wučbu w zakładnej šuli,
zajimowanym šulerjam podawanje serb-
šćiny poskićeć. Jako konsekwenca tuteho
wobzamknjenja dósta logo šule dwurěčny
napis a wabjenski lětak předleži mjety
tež w serbskej wersiji. Wobsteji tež wopraw-
njena nadžija, zo serbsku stronu w interne-
će předloho podarmo pytać njetrjebaće.

Bjez přehnananja hodži so potajkim
rjec, zo wobsteja w Bukecach plany, zalo-
žić ewangelisku šulu z dotal jónkrótnym
wuznaćom k serbsčinje a serbskosći terito-
rija. Tajke předewzaće bóle na negatiwne
powěsće zwučenu serbsku wutrobu zhrěje
a zawěsće tež wjele sympatijow wuwabi.
So mocy modlitwy dowěrjejo chcemy so
nadžijeć, zo wšitke prócowanja k dobremu
wuslědkow powjedu. Trěbna je tež ideelna
a materielna podpěra wšitkich, kiž su tu-
temu projektej přichileni. Dary móža so
přepokazać na konto č. 1099985516,
BLZ 855 500 00, Wokrjesna lutowarnja
Budyšin, za Ewangeliske šulske towarstwo
Bukecy. Za financny zarjad kmana kwito-
wanka so wustaja. **Arnd Zoba**

„Nóc swěčkow“ we Wojerecach

K „Nocy swěčkow“ z Taizěskimi spěwami
zhromadži so pjatk do bořmončki na 160
zwjetša młodych ludži we wosadnym Do-
mje Martina Luthera Kinga we Wojere-
cach-Nowym měsće. Frère Andreas z tam-
nišjeje zhromadnosće zwjazaj spěwanje
a modlenje z direktnym postrowom z Taizě-
ja. Wosebitosć na tutym wječoru bě Taizě-
ski spěw w serbskej rěči „Škitaj mje, Božo,
ja ći dowěrju, pokazaš mi puć žiwjenja, při
Tebi je radosć, radosć je wulka“, kotryž
je Joachim Nagel z pomocu Jana Malinka
do serbsčiny přeložil. Tež přez tute medita-
tiwne słowa dósta „Nóc swěčkow“ swój
wosebity raz.

Wosebje rjenje bě, jako so tutón serbski
Taizěski spěw tež při zhromadnej snědani
sobotu rano, ke kotrejž so wosmjo zhro-
madžichu, runje na přece młodostnych na
počatku snědanje hišće raz zaspěwa.

Joachim Nagel

Zeńdženje předsydstwa SET

21. apryla wuradźowaše předsydstwo
Serbskeho ewangeliskeho towarstwa w
Serbskim domje w Budyšinje. Čěžišća wur-
adźowanja běchu cyrkwinski džěń 21. ju-
nija w Korjenju w Delnjeje Łužicy, swójbny
swjedenje we Wuježku 5. septembra a no-
we serbske spěwarske. Džěto na spěwar-
skich dale pokročuje, tak zo móhli wone
k cyrkwinskemu dnjej 2010 dozhotowjene
być. Lětsa ma so tež dalši nakład informa-
ciskeho łopjena wo ewangeliskich Serbach
wudać. Za to je so próstwa na Zatožbu za
serbski lud wo financielnu podpěru stajita.
W kooperaciji ze Serbskej centralnej biblio-
teku džěta so na bibliografiji powójsnikich
lětnikow časopisa Pomhaj Bóh. Lětuša so-
bustawska zhromadźizna přihotuje so za
31. oktober w Bukecach, přichodne wura-
dźowanje předsydstwa budže 1. septem-
bra w Budyšinje. **Měrćin Wirth**

Gymnazialny schodženk w Husce

Ewangeliske šulske towarstwo w Budyskim
wokrjesu chce w swojej šuli w Husce k šul-
skemu lětu 2009/10 založić gymnazialny
schodženk z profilom strowota a socialne.
Wukubtanje traje tři lěta a skónči so z ma-
turu. Přijimuju so šulerjo wot 10. lětnika
njewotwisnje wot konfesije, kiž maja zajim
na křesćanskim wukubtanju. K wučbje slu-
šeja mjez druhim tydženske kemše, hodži-
ny nabožiny, ekskursije k waznym měst-
nam křesćanstwa a wopyty křesćanskich
zarjadnišćow. Na šulerja ma so měsacnje
90 eurow šulskich pjenjow plaćić.

Zajimcy móžeja so w Husce naprašować
abo přizjewić pod adresu:

Evangelischer Schulverein im Landkreis
Bautzen e.V., Geschäftsstelle,
An der Kirche 3, 02633 Gaußig,
tel. 03 59 30 / 5 53 68

Jurij Pěčka w Konjecach 80 lět

Zeznał sym Jurja Pěčku před 35 lětami. Jako młody skótny lékař dyrbjach pola plahowarjow pjerizny kury za nazymske wustajeńcy šćěpic. A w Konjecach, tam naprawo w křiwicy na směr Wadecy, měješe muž wosebite putki – parlawy abo parlowe kury. Wón so mje nowačka woprašo, zwotkel a štó sym. A na moju wotmołwu wón wuprasny: „Da móžemoj tola serbsce rěć, pola Wašeho

Jubilar Jurij Pěčka
Foto: M. Grojlich

nana w čišćerni sym wukny!“ A z toho časa rěču z Jurjom Pěčku serbsce.

Narodźił je so wón 18. meje 1929 w njewulkich Ješicach mjez Delnjeje Hórku a Chwaćicami jako třeće z pjeć dźěci do serbskeje žiwnosćerskeje swójby. Nan Pawoł bě z Ješic, mać Ema rodźena Guderjerk pochadžeše z Kačeje Korčmy.

Ješicy běchu tehdom hišće jara serbske, Jurij je hakle z pjeć lětami němsce nawuknył. Do šule chodžeše do Chwaćic a tam bu 1943 tež konfirměrowany. Po tym pomhaše dwě léce doma na žiwności, tola 1946 poda so do Budyšina. W serbskej čišćerni,

a to najprjedy Před šulerskimi wrotami a pozdžišo na Drjewowych wikach, nawukny Jurij Pěčka powołanje pismikistajerja. Tola wołoj, z kotrymž knihičičerjo wšědnje wobchadźachu, načini jemu strowotne problemy. A tohodla nawukny wot 1949 w Bad Gottleuba runarstwo. Za wšědnny chléb to cyle njedosahaše, tuž džětaše tež w skladže Budyskeje sanitarneje PGH. 1962 woženi so Jurij Pěčka

z Ruth Schwarzcem z Chwaćic, jimaj narodžištaj so hólcaj. Jedyn je džensa inženjer blisko Kamjenicy, tamny je farar swobodneje ewangelskeje wosady w Radebeulu. 1969 kupištaj Pěček mandželskej žiwnosć w Konjecach pola Kubšic, hdžež sym jeju zeznał a hdžež sym pozdžišo husto byt. Wšak plahuje Jurij Pěčka hižo 40 lět wuchodofriziske wowcy. Jeho borany džěchu po dokładnym přepytowanju na eksport hač do Botharskeje. A při tajkich džětach smój so husto wo najwšelakorjšich wěcach rozmołwojajo. Hižo tehdom zalubichu so mi jeho rjane serbske prajidma, na př. jeho žiwjenske hesło

„Kaž činiš, tak změješ!“. A před nětko hižo wjele lětami mjenješe, zo sym „suchi kaž šćóna!“ To njejsym jemu za zło wzał, nawopak, to bych džensa rady zaso słyšał ...

Za mnje je Jurij Pěčka ewangelski Serb z čětom a dušu. Njepobrachuje na žanym wosadnym popołdnu, na žanych serbskich kemšach mjez Wuježkom pola Wósporka, Bukecami, Poršicami, Malešecami a Budyšinom. Njedojědže sej pak tam sam – w jeho awće sedži na přikład přeco swěrna Elza Rachlicowa z Bošec. Lětdžesatki je so njedapadnje, bjez wulkeho činjenja prócowoł wo woteběrace serbske žiwjenje mjez Kumšicami, Konjecami, Bošecami. Za to dósta před lětomaj Čestne znamješko Domowiny. Džensa jeho rudzi, zo je wón w Konjecach tón posledni, kiž serbsce rěči.

A jeho rjana ludowa serbsčina je wobohaćita program serbskeho rozhołosa – myslu na runarsku rozmołwu z jeho kolegu w delanskich Konjecach, na dopomnjenki na jutrowne třělenje w Ješicach, na reportažu wo trójnikach-jehnjatach.

Nimo wšeho toho, štož so tak obligatorisce k wosomdžesacinaš wupřeje, přeju Jurjej Pěčke wjeselo na pólku a w zahradže, přeju jemu, zo by mi hišće wjele powědać móht a zo wobchowa swoje smjeće. Na tym jeho spóznaješ, tak ludžo Jurja Pěčku Konjecanskeho znajo! **Marko Grojlich**

Ekumeniske poswjećenje swjateho křiža w Čemjercach

Při rjanym nalětnim wjedrje zhromadži so njeđzelo Palmarum před Čemjercami wjac hač sto wěriwych k poswjećenju wobnowjeneho swjateho křiža. Dwurěčny ekumeniski nyšpor wuhotowaštaj tachantski farar Wito Šćapan a Serbski superintendent Jan Malink. W swojim duchownym rozpominanju pokaza sup. Malink na to, zo je křiž znamjo wěry, měra a wujednanja. Nimo ducym swědči wo bolosci pasionskeho časa kaž tež wo radosci jutrowneho zrowastanjenja. Hižo za tydzeń tu jutrowničku křižerjo nimo pojedhaja, zo bychu wozjewili jutrowne poselstwo po kraju. Farar Šćapan křiž poswjeći.

Mjez tym 110 lět stary swjaty křiž je postajeny na markantnym městnje přede wsu při puću ze Židowa do Čemjerc, zwotkelž maš rjany pohlad na wjes. Hdyž přewodźachu w zańdženych časach zemrěteho k poslednjemu wotpočinkej na pohrjebnišću w Budyšinje, při křižu pozastachu, dawajo poslednje božemje wsy a domjacym honam. Nimo ducych strowi napismo na přědnjej stronje pěškowcoweho podstawa: „O wy wšitycy, / kotřiž tu po puću / nimo khodźiće, / hlejće, hač je žana / bolosc / runja mojej bolosci. / Jerem. 1.12.“ Napismo na zadnjeje stronje wozjewi, zo je křiž „stajeny w léce knjeza / 1899 / wot Jana Mlynka / a Hany, / joho mandželskeje / z Čemjeric / wobnowjeny 1991“. Křiž słušeše k statokej č. 6

w Čemjercach a wosta dlěje hač lětotk we wobsydstwje samsneje swójby, kotrejež mjeno so přez žěntwu změni wot Mlynkec přez Lipičec na džensa Špitankec. Přez předaće polow sta so před něhdže třomi lětami Hodžijske agrarne drustwo z nowym wobsedźerjom, wo hladanje křiža pak so dale Špitankec swójba stara.

Hižo dwójce bu pomnik wěry wonječesćeny z tym, zo křiž, kiž je horjeka na kamjentnym podstavje postajeny, pokradnychu. W léce 1976 zhubi so originalny masiwny křiž z pěškowca. Pozdžišo jón w bliskim haće zaso namakachu, tola pod wobćežnymi NDRskimi wuměnjemi tehdy k wobnowjenju njedóndže. Hnydom po přewróće da Špitankec swójba na nastork Budyskeho fararja Rudolfa Kilanka křiž w léce 1991 wobnowi. Tehdy postajichu na podstav wot Budyskeho architekta Józefa Bizolda načisnjeny železny křiž, wobwěncowany z kruhom slónčnych pruhow. Jedneho dnja w decembru 2007

dyrbješe Michał Špitank zwěsćić, zo je so tež tutón křiž přez noc zhubił. Paduši, kotrymž najskerje na železu zaležeše, běchu jón bjez wobškodženja kamjenja wotšrubowali a sobu wzali. Policiju drje hnydom

wo njeskutku informowachu, tola tuta pytanje za křižom a za paduchami bórže zastaji. Na nastork Michała Špitanka da nětko Hodžijske agrarne drustwo wot wumělskeho kowarja Michaela Kaczmaro w Jaseńcy nowy křiž zhotowić. Řězbar Mikławš Dyrlich z Noweje Wjeski jón pomolowa a taflu pod korpusom z dwurěčnym napisom „Jesus / unser Hirte. / Jezus naš / pastyr.“ popisa.

Poswjećenje, na kotrymž so nimo Čemjercanow přewažnje Serbja z Budyskeje katolskeje a Michaškeje ewangelskeje wosady wobdžělichu, wotmě so w dobrej zhromadnosći serbskich a němskich, katolskich a ewangelskich wěriwych. Bě drje to scyła přenje ekumeniske poswjećenje swjateho křiža w Serbach. **T.M.**

Budyskej fararjej Wito Šćapan a Jan Malink poswjećištaj wobnowjeny swjaty křiž před Čemjercami. Foto: M. Wirth

Dopomnjenki na stary čas

Džěcatstwo w Budyšinje

Před 75 lětami sym so w Budyšinje-wuchod jako přenje džěčo serbskeje ewangelskeje swójby narodžiła. Nimam slawnych prje-downikow, ale najbóle maforatarjow a chěžkarjow, tež někotrych młynkow a póstowych sobudžětačerjow.

Mojej staršej, Pawoł Koban z Brězyny pola Hućiny a Frieda Israelec ze Sowrjec pod Čornobohom, buštaj 1930 wěrowanej wot fararja Mjerwy w Bukecach. Wón dari młodemu porej serbski Nowy zakon. Nan jón njemóžeše čitać, dokelž hižo do Přenjeje swětoweje wójny w Hućinje serbsce čitać a pisać njewuknjechu. Wón móžeše to hakle 1947 na kursu w Chrósće nachwatać. W Hućinje běše nan, kaž hižo džěd a pradžěd, listonoš był. Te 10 kórcow (2,5 hektarow) pola za swójbu njedosahachu. 1932 dósta městno na Budyskej póšće, hdžež měješe turu z kolesom hač do Lubjenca a dyrbeje wjele pakćikow dla husto běhać. Dóstaštaj bydlenje w póstowych domach na Krječmerjowej. Běše to čas bjezdžěnosće, mzda běše niska a mandželske póštownikow njesmědžachu džělać. Potajkim chětro chudy čas!

Sym wot wšeho spočatka serbsce a němsce rěčć wuknyła. Serbsčinu za doma, za přiwuznych a někotre serbske swójby we wokolinje, na př. Leblec a Winarjec, hdžež maćeri w narodnej drasće chodžištej, Symankec a Hemplec, kantor Holanec ze štyrjomi něšto staršimi džowkami. Z Wandu džěch druhdy po puću do šule, zahe zemřetu Lubinu wobdžiwach jeje hraća na pišćelach dla. Němčinu trjebach za susodow. Někotři fašisticy susodža kedžbowachu a buchu wótrje, hdyž tu zakazano rěč rěčachmy. Mojeju bratrow Sigmara a Jana, 1940 a 1942 rodženeju, smy hakle po wójnje serbsku rěč wučili.

1940 sym do Wuchodneje šule na Mätigowej zastupila. To běše twarjenje bywšeje Tachantskeje šule, w fašizmje 1938 zakazaneje a wuswojeneje – direktor běše kantor Jurij Sołta był, kiž bu po wójnje korektor Noweje doby a kolega mojeho nana. Dyrbjach pak nimale štyri lěta wjele dlěši puć běhać, pak do Pestalozzijoweje pak do Lutheroweje šule, dokelž bě Wuchodna šula lacaret.

Nanowa swójba w Brězynje

Nanowaj staršej běštaj hižo do mojeho naroda zemřetaj. Njejsym ženje słyšała, kak derje je džěd kantorej pomhajo na pišćelach hrał, a njejsym jeho tež ženje z póštowym konjom jězdzić widžała. Tu běše jenož hišće jeho konjenc při 1906 znowa twarjenej chěžce. Nan je jako hólć dlěši čas w kilometer zdalenej cyrkwičce w Hućinje z rukomaj zwoňil. Nanowy bratr Jurij Koban woženi so w Brězynje do małego ratarstwa. Sotra Elza Kalauchowa wosta

w staršiskej chěžce, wona zahe zemře.

Dokelž njemějachmy awto, smy najbóle jenož na kermuše do Brězyny jězdžili. Běše to za cytu swójbu wobćežny puć: Najprjedy pěši na Budyske dwórnišćo, potom z čahom přez Radwor do Hućiny, hdžež dyrbjachmy do Brězyny hišće tójšto nožkowac. W dobrej stwě pola wuja Jurja zetkawachmy so z wulkim přecelstwom při dobrej jědži a bjesadze, wobhladowachmy sebi skót, sadowu zahrodu a tež trofeje. Wuj běše nimo ratarjenja zahorjony hajnik – kaž nětko kuzenk Hans Koban, kiž je hižo dwacećikónčného jelenja třělił.

Maćerna swójba w Sowrjecach

Wowka w Sowrjecach běše džewjate a nic poslednje džěčo z Lukašec mlyna w Přiwicicach, hdžež Albertowka mlynske koło wjerćeše. Wona běše so wudała na ratarja Handrija Lorenca w Sowrjecach. Měještaj třoch małych hólcow, hdyž Handrij Lorenca nahle zemře. (Hakle w Protyce 2008 čitach, zo je jeho bratr Awgust Lorenca z Budestec tež pjenjezy za Zejlerjowu pomnik we Łazu dał. Ja jeho hišće zeznach, hdyž druhdy na wopyt do Sowrjec přindže, pěši z Budestec přez Splósk a Rachlow.)

Po něšto lětach bu wowcyny němski wotročk Bruno Israel, pochodzacy z Noweje Wsy/Sprjewja, jeje druhu mandželski a pozdžišo mój džěd. Wón derje serbsce rěčeše. Běch snano džesać lět stara, hdyž zhonich, zo je džěd Němc. Njehach to wěrić. Wón praji: „Měničce, zo bychu rata-

rjo čeledze dla němsce rěčeli?“ Po slědženjach w cyrkwinskih knihach sym přeswědčena, zo běše džěd tež serbskeho pochada. (Ródne wsy swójbných běchu Dołha Boršč, Nosaćicy, Drěwcy, Tranje, Lipiny, Šiboj a po swójbných mjenach rěkach Relke-Rölke-Roelcke, Mörbe, Kürstein-Kirstein, Mertin, Hanuschk.)

Mać a jeje pječo bratřa chodžachu do Rachlowskeje šule, hdžež wučěše Korla Bohuwěr Šěca, znaty slědzer wo małowjetelach.

Dokelž mějachmy w přecelstwje nimale wšo hólcow, běch jako luba, měrna, w mocliwa holčka jara woblubowana. Wulke wjesele dožiwich w sněhojtej zymje wokoło 1939/40. Wuj Měrcin Israel je z nami z konjacymi sanjami a konjomaj Liddy a Rudi daloki puć ze Sowrjec do Kotwaza jěł, hdžež smy přecelstwo w Lukašec mlynje wopytali. Nježenjeny wuj Měrcin tež rady na hermanku třěleše, a ja dóstach mnoho dobytych plyšowych zwěrjatow.

Započatk wójny běše nan jónu ze mnu w Drježdžanach. Běch w coologiskej zahrodze a widžach při kotojězbje z tramwajku hišće njezničene Drježdžany. Při wulkim bombowanju 13. februara 1945 widžach w nocy z chěžinych duri w Budyšinje, kak so Drježdžany pala.

We wójnje běše naša chorowata mać husto z nami třomi w Sowrjecach. Běžeše tam tež Albertowka. Přez Israelec wulku sadowu zahrodu, za kotruž běše wuj Měrcin wjele jablučinow a krušwinow wo-

Waltraud Trölcowa w Budyšinje 75 lět

W Budyšinje swjeći serbska wučerka na wuměnkku Waltraud Trölcowa dnja 30. meje swoje pječasydomdžesaćiny. Byrnjež po čěžkim scho-rjenju čelne mocy wobrmjezowane byli, so wona w minjonych lětach žiwje wobdžěluje na serbskich cyrkwinskih zarjadowanjach. Witamy so z njeju na serbskich kemšach, cyrkwinskih a kublanskich dnjach, bibliskim kruhu a jězbach Serbskeho bu-

Waltraud Trölcowa lětsa w februaru na serbskim kublanskim dnju w Budyšinje

Foto: M. Wirth

sa. Tež na schadžowanjach katolskich Serbow w Budyšinje a Smochćicach so jubilarke rady wobdžěli. Husćišo móžemy potom jeje rozprawy wo wšelakich zarjadowanjach w Pomhaj Bóh a Katol-

skim Posole čitać. Ze swojimi nazhonjenjami jako lektorka pomha jubilarke skladnostnje tež džensa hišće při wudawaćelskich projek-tach. Tak je za nastawce nowe serbske spěwarske sobu korektury čitała. Serbske ewangelske žiwjenje podpěruje nimo teho tež z bohatymi pjenježnymi darami. Za wšo to njeh je jej k jeje čestnemu dnjej wutrobny džak wuprajeny.

Wo swojim žiwjenju rozprawja Waltraud Trölcowa w pó-dla wotčičanym nastawku. Bóh Knjez njeh ju na jeje dalšim žiwjenskim puću přewodźuje a škita a ju wobdari ze swojim bohatym žohnowanjom. **T.M.**

⇒ sčěpiť, běžeše młynska hrjebja, nic hluboka a nic přešeroka, zo mózachmy sej w njej hrajkac a přez nju skakać. Běše pak tam tež móst z wulkeje zornowcoweje platy. Ja wowce rady pomhach w zahrodce a při picowanju drobných zwěrjatow, a – po počasu – sad zběrach a na luce šampionki pytać. W lěcu na žnjach jako džěci wjele pomhać njemózachmy, ale w nazymskich prózdninach sym wjac lět sobu běrny zběrała.

Nan běše lěta dołho we wójnje a w jatbje a so bohudžak zaso wróci. Wuj Měrćin, kotremuž sym kaž nanej listy pisała, je wot 1943 zhubjeny. Mój nan je wjele za nim slědziť, ale bjez wuspěcha. Nježenjeny wuj Alfred Israel so zaso wróci.

We wójnje dóstaťaj džěd a wowka město swojeju synow młodeju pólskeju wotročkow do ratarstwa, kiž so pola njeju derje měješťaj. Wowka běše rezolutna, pobožna žona. Dožiwich jónu, zo jedyn naci ze wsy kontrolować přińdže a jara swarješe, hdyž zwěsći, zo z Francom a Lucianom přecel-sce hromadže wječerjamy.

Druhdy běše džěd tež z konjom we wosom kikometrow zdalnym Budyšinje nakupować a pola nas na Krječmerjowej pozasta. Kón hižo wotjědže, hdyž džěd ani hišće cyle na wozu njebě. Wón znaješe dompuć bjez kanzanja abo někajkeho ćahanja wotežkow.

Na čěkańcy

Na kóncu wójny dyrbjachmy nahle čěkać. Mać dojědže sej z nami třomi džěćimi najprjedy z wozyčkom do Sowrjec. Wottam wotjědžechmy z někotrymi přiwuznymi z konjacymi a wolacymi zapřahami přez Rachlow a Budestecy do Załomja. Jedyn z nanowych wujow, pochadźacy z Linakec swójby w Bukojnje, běše so do Załomja woženit, hdžež nětko jeho džěci bydlachu. Běše to nadpad z našeje strony. Telefon nihtó njeměješe, jenož rozhtós. Přiwčanscy mějachy za samodruhu přichodnu džowku samo kruwu sobu, kotruž dyrbjachmy na čěkańcy pasć. Hdyž Němcy Rusow zaso wróci čěrjachu, wrócićmy so, zo bychmy běrny sadželi.

Po tydženju dyrbjachmy zaso čěkać hač do Čěskeje, hdžež dožiwichmy kónć wójny 8. meje 1945. Běch nimale 11 lět stara a sym so jara wjeseliła, zo je kónć třělenja, palenja, nócnych alarmow, hdyž dyrbjachmy do pincy, a dnjowych alarmow, hdyž dyrbjachmy stajnje ze šule domoj spěchać.

Šulske kublanje

Štož moje šulske kublanje nastupa, mějach ze swojeje maćerju swój hněw. Na kóncu 4. lětnika 1944 běch při pruwowanju jara dobra, ale wona nochcyše mje na wyšu šulu pósłać ze zastarskim mēnjenjom, zo holcy na wyšu šulu njeslušēja. Nan běše hižo lěta dołho we wójnje. Mój rjadowniski wučer a moja luba wowka so za mnje zasadžišťaj. Wowka hižo tehdom moje po-

wolanske přeće, być jónu wučerka, raznje podpěraše. Wona 1947 zemrě. Džěd so wosebje wo to staraše, zo bych při swojeje wulkosci ke konfirmaciji 1948 porjadnje zwoblěkana była. Wón zarěza kozu, da kožu džětać a pola šewca črije we wulkosci 42 zhotowić. Nan běše po jatbje zbrašeny a hišće chory. 1952 sym Serbsku wyšu šulu jako druha najlěpša wot 120 abiturientow skónčiła.

W prózdninach běch w kublanskim lěhwje za abiturientow a studentow w Radworskim hrodže. Na wuprawje do Lipja a na hrodzišći w Kopšinjce a Wotrowje sym so do našich hrodziščow zalubowała. Mam hišće lužisku kartu ze swojeho 4. lětnika ze wšěmi hrodziščemi hač do Zhorjelca a Kamjenca, hdžež smój z mužom pozdžišo wokoło pućowatoj.

Serbska wučerka

Na studij njejsym hić móhla dla trěbneje pomocy za choru mać. Nimale bjez wukublanja sym jako wučerka započala – pruwowanja a dalokostudij slědowachu potom připódlu.

Džětać najprjedy po lěta w Bolborcach. Tam sym jenož stwu bjez tepjenja dóstała. Zyma tehdy běše kruta. Dyrbjach w swójbnej stwě přebywać a blido rumować, hdyž je swójba trjebaše. Štož šulerjow nastupa, bych rady wostała. Z busom domoj jězdzić běše čezko. 1953 lědma busy jězdžachu: rano po 6 hodž. přeni, po 11 hodž. druhi z Budyšina do Kamjenca. Tehodla wopušćich Bolborcy a přewzach wučerske město na Sokolcy. Tam tež njebě stwy za mnje. Ale mějach wot doma jenož štyri kilometry puća, najprjedy z kolesom, potom – hdyž so mi a swójbnym skónčnje poradzi zapisanje do lisćiny w HO – z mopedom. Šěsć lět sym tam najprjedy džětała.

W přěních lětach po wójnje běchu w do Bolborc (Bolborcy, Słona Boršč ...) a do Sokolcy (Wuricy, Hrubocicy, Bónjecy ...) zašulowanych wjeskach hišće někotre swójby, kotrež doma serbsce rěčachu. Sobudželaćerjow Domowiny z Budyšina poradzi so nawabić staršich z Bónjec za wječorny serbski kurs, kiž sym přewzała. Dalše serbske džěci pak njeprjědžechu do šule. Serbsčina běše za wšěch šulerjow winowatosć, a mějachmój – direktor a ja – čezje. Nanaj z Wuric, pjekar a řěznik, běšťaj po dlěšim hóršenju na zarjadach w Budyšinje za swojeju synow wuswobodjenje ze serbskeje wučby přetłóćitoj (wonaj pak dyrbješťaj wšě serbske hodžiny w rjadowni sydajo wostać). Nanaj prajišťaj: Čehodla hišće serbsce rěčeć, hdyž tola serbska rěč wjac zakazana njeje kaž w fašizmje?

Sym tež zwonkašulce z džěćimi husto po puću była, zdžěla tež njedželu: w Budyškim starym měsće, na Lubinje, w Humboldtowym haju atd. Haj, běchu to časy, hdyž móžach hišće běhać! Moji šulerjo njedyrbjachy přińć, ale woni chychu.

Jónu sym pola hólčka kmótra była, kiž bu pozdžišo mój šuler. Wot direktora njejsym swobodne dóstała, hdyž měješe mój kuzenk Werner Kalauš ze swojeje Marju z Chróšćanskeje wosady katolski kwas. Jónu dyrbješe naša šula, kaž druge šule tež, jednoho wučerja abo jednu wučerku do wójska přeswědčić. Běchmój jenož dvě młodej wučerce. Tamna měješe runje čěšenka, tuž chychu mje nawabić. Dyrbjach wjele „přeswědčowanskich rěčow“ přetrac, a jenož jedyn wo džesać lět starši kolega mje podpěraše.

Hdyž po šěsć lětach ze Sokolcy woteńdžech, njewědžach, zo budu so hněwać. Běchu mje nawabili za wučerku w pomocnej šuli. Tute džěto pak mi po pjec lětach jara na čuwy džěše, dokelž tam lědma wuspěch widžiš. Šulski zarjad wabješe mje tehdy za džěćacy dom w Jaworniku blisko Lubija. Dóstach pak zaso wučerske město na Sokolcy na dalše džewjeć lět, doniž šulu njezawrěchu.

W tym času dyrbješe socialistiska direktorka namjet zapodać za wuznamjenje z titulom „wyša wučerka“. Wona praji na konferency: „Waltraud, eigentlich wärst du dran, aber dich können wir nicht nehmen. Du hast keine sozialistische Einstellung wegen deiner Kirche.“ Tehdom sym sebi prajiła: „Druhich su do klódy tyknyli wěry dla. To mam so hišće derje.“

Z 50 lětami njebě mi ze strowotnych přičin wjac móžno w šuli džětać. Ale móžach hišće šěsć lět z mjenje hodžiny w serbskim nakładnistwje korektury šulskich knihow čitać a z tym so zaso každy džěń z našeje lubej maćeršćinu zaběrać.

Wuměnkarka w Budyšinje

Hdžež sym wotrostla, chěže tehdy jara swobodne stejachu. Běchu tu łuki, małe pola, zahrodki kaž na wsy. Na Roesgerowej, hdžež sankowachmy, steješe jenož jedno chěža. Tam na te skloniny su po wójnje rozpadanki wozyli a wšo zrunali. W pjec džesatych lětach započachu wulke AWG-domy Becheroweho sydlišća twarić, najprjedy jenož za džělaćerjow. Nětko je tomu bórže 50 lět, zo móžach jako wučerka tam tež začahnyć. Po smjercí mandželskeho bydlu tu sama.

Lubuju zwěrjata. Mój njeboh muž je rěčaceho papagajika sobu do mandželstwa přinješt. Nazymu 2007 zemrě 13lětny kublany papagajik, a nowy je nětko hokle přez lětko stary, wjele spěwa a jenož serbske słowa a sady wuknje a mje stajnje zwjesela, tež ze wšelakimi przylemi.

Po čěžkim schorjenju su čelne mocy wobmjezowane. Rady pak so wobdžělu na cyrkwinskich a serbskich zarjadowanjach. Doma wjele čitam a druhdy tež sama něšto pisam za Pomhaj Bóh, Katolski Posoł abo Protyku.

Lěta zańdu. Chcu pak dale něšto za wěru a za serbstwo činić.

Waltraud Tróličowa

Pěstowarnja we Wuricach nětko „Michalska pěstowarnja“

Při wizitaciji Budyskeje eforije nazymu 2005 bě biskop Joachim Bohl wosady namołwjał so prócować wo přewzaće pěstowarnjow w swojich wsach do cyrkwinskeho nošerstwa. Tuž je tež Michalska wosada w Budyšinje wo tym přemyslowała. Cyrkwinke předstejičerstwo widžeše najlěpše šansy w komunalnej pěstowarni we Wuricach, w kotrejš hižo dlěši čas katechetka Michalskeje wosady, knjeni Magdalena Butterowa, skutkuje. Tuž běchu hižo kontakty date a wulkosć kaž tež ležownosćne a twarske wuměnjenja běchu přijomne. Rozmołwy a dojednanja z kubłarkami, staršimi a dotalnym nošerjom, městom Budyšinom, běchu wuspěšne. Dokelž pak krajnocyrkwinski zarjad w Drježdžanach njedowoli přewzaće pěstowarkow pod samsnymi džěłowymi wuměnjenjemi, kaž mějachu je při dotalnym nošerju, njemůžeše Michalska wosada nošerstwo přewzać. Tu pak namakachmy w ewangelskim šulskim towarstwje w Husce pod nawodom fararja Freyja kooperatiwneho partnera. 1. haperleje přewza Ewangelske šulske towarstwo Budyskeho wokrjesa z rukow Budyskeho wyšeho měščanosty Christiana Schramma nošerstwo Wuričanskeje pěstowarnje. Michalska wosada pak ma duchowne zastaranje a wšitke praktiske naležnosće rjadować kaž tež finansielný podžěl nošerja njesć.

Poswjećenje sta so pod bohatym wobdženjom staršich a džěci kaž tež wosadnych Michalskeje wosady. Při rjanym slónčnym wjedrje wotmě so nutrnosć na zahrodže pěstowarnje. W swojej narěči nawjaza sup. Jan Malink na psalm 91: „Přetož wón je swojim jandželam přikazał twoje-

dla, zo bychy će zachowali na wšitkich twojich pučach, zo bychy će na rukomaj njesli, a ty swoju nohu wo kamjeń njestorčiš.“ Tak kaž bě arcyjandžel Michał město Budyšin w husitskich wójnach škitał, tak njech tež džěci, kotrež w pěstowarni přebuwaja, pod škitom jandželow steja. Pěstowarnja nosy tuž mjeno „Michalska pěstowarnja“.

Farar Frey poswjeći křiže jako znamjo Božeje lubosće. Džěci je po tym do swojich stwow donjesechu. Superintendent Pappai přepoda pěstowarni drjewjony „jutrowny žłobik“, z kotrymž sej džěci tež hnydom hrajkachu. Dalše postrowy přednjeseštaj

farar Sirrenberg ze susodnjeje wosady w Budyskej Strowatnej studni a knjeni Klapperowa jako zastupjerka Kubšiskeho wjesnjanošty. Nawodnica pěstowarnje Pětrškeje wosady knjeni Fischerowa poskići zhromadne džěto mjez ewangelskimaj pěstowarnjomaj.

Wuričansku pěstowarnju wopytuje tu-chwilu 28 džěci, wo kotrež so tři pěstowarki staraja. Wot meje sem budže knjeni dr. Gizela Brukowa z Delnjeje Kiny džěcom tež serbske hodžinki poskićeć. Po pěstowarnjomaj w Budyšinje a Biskopicach je Wuričanska pěstowarnja třeca w Budyskej eforiji w ewangelskim nošerstwje. **Měrčin Wirth**

Budyski wyši měščanosta Christian Schramm přepoda nošerstwo Wuričanskeje pěstowarnje Ewangelskemu šulskemu towarstwju Budyskeho wokrjesa, zastupjenemu přez městopředsydu sup. Jana Malinka, předsydu fararja Gerda Freyja a fararja Joachima Buttera (wotlěwa).
Foto: M. Wirth

Znowanatwar wěže w Njeswaćidle Serbski projekt w Bórkojskej cerkwi

Na lětušej hłownej zhromadźiznje spěchowanskeho towarstwa 27. měrca džakowachmy so wšěm člonam a darićelam za wšu podpěru w prócowanju wo znowanatwar wo wójnje zničeneje krasneje třicyblateje barokneje hawby, kotraž bě přez 250 lět znamjo našeje cyrkwy. Cyłkownje je so hač do dnja zhromadźizny nahromadźiło 184 391,30 eurow, mějachmy pak hač dotal tež hižo nimale 14 000 eurow wudawkow. Móžachmy člonam a hosćom zdžělić, zo je z připrajenjom spěchowanskich srědkow krajneho zarjada w Kamjencu w poľnej wysokosći wot 100 000 eurow planowana suma wot 336 000 eurow hromadže. Krajna cyrkej a tež Njeswaćidska gmejna stej přiľubjenu podpěru wot cyłkownje 70 000 eurow wobkrućitoj a tež založba wokrjesneje lutowarnje z 2 000 eurami znowanatwar podpěra.

Cyrkwinski předstejičér Helmar Schneider wozjewi, zo so wot junija sem wjace zwonić njebudže, dokelž so nowonatwar započnje. Da-li Bóh, budže so na lětušim reformaciskim swjedženju nowa wěžina hawba poswjećić.

Spěchowanske towarstwo budže tež w přichodnych měsacach cyrkwinke předstejičerstwo podpěrać a prosy dale wo dary, dokelž njeje wěšte, hač budžeja wuličene planowane srědky dosahać.

Handrij Wirth,
předsyda spěchowanskeho towarstwa

Wót jatš do swětkow pšecaj sobotu wjacor zeger 18.00 pšewjedu se wótněnta w Bórkojskej cerkwi serbsko-nimske krotkonamše. Liturg jo wosadny farar Christian Popp a jomu pši boce su člonki kupki Serbska namša. Ideja jo se narožila w Bórkojskej cerkwinej raže. Cil togo projekta jo, turistam, góscam a se wě wosadnym cerkwju pšedstajis ako žywe město a nic ako muzealne twarjenje. Tak jo ten „Wendischer Wochenschluss“, ako se projektoju groni, teke pšigótowany ako chójženje pšez cerkwju mimo jadnotliwych stacijow. Za kuždu sobotu jo se wuzwólił jaden tema a teke jedno centralne město w cerkwi. Předne zmakanje sobotu pšed jatšami jo měto 10 Bóžych kazni ako srježišćo. Wóni su w Bórkojskej cerkwi slězy hohtarja na dwěma tofłoma k cytanju. Wótpowědnje temje su serbske zěle zaplešone do nabožniny. Take su byli sobotu pšed jatšami: wuwitanje, rozkladowanje wšakich serbskich mjennjow na pšiklaže tofli padnjonych wójakow, cytanje 10 Bóžych kazni w serbskej rěcy, Wóscenas a žognowanje. Wšo jo trało dobru poľ góžiny a tym 12 pšibytnym jo se wjelgin spódobało. Su z narskosću sluchali na serbske zuki a su potom teke hyšći wšake pšašanja měli. Mjazy góscimi jo był teke młody pširik z Hodžija. Se myslim, až jo toš ten projekt wobogašenje turistiskego ako teke cerkwinego žywjenja w Bórkowach a wósebnje teke serbskego cerkwinego žywjenja w Dolnej Łužicy. **Madlena Norbergowa**

Tři dny w starowni w Namibiji

Wo možnosći přebywanja w starowni w Namibiji zohnichmoj z přinoška w Berlinsko-braniborskej cyrkwin-skej nowinje. Farar Lucchesi z Braniborskeje, kiž skutkuje tuchwilu w Otjivarongo w Namibiji, tam wo swojim dźěle rozprawješe.

Znamjo Němskeje ewangelisko-lutherskeje cyrkwe w Namibiji

Městačko Otjivarongo

Otjivarongo je městačko z 20 000 wobydlerjemi bjez wjetšich atrakcijow. Mjeno rěka přeložene „městno, hdžež maja tučne krawy“. W bliskosći leži Waterberg, hdžež 1904 pod generalom von Trotta něhdže 40 000 Hererow zamordowachu abo do pušćiny wuhnachu, hdžež žalostnje zahynychu. W druhej połocy 19. lětstotka bě so tu wjele Němcow zasydliło. Nasta němska kolonija Deutsch-Südwestafrika, kotruž Němska 1915 zhubi. Mnozy Namibičenjo, běli kaž čorni, hišće džensa němsce rěča.

Farar Lucchesi stara so wo něhdže 500 němskorěčnych Namibičanow. Teritorij jeho wosady wupřestrěwa so přez 250 kilometrow. Wjetšina wosadnych bydli na daleko rozbrojenych farmach. K tutej Němskej ewangelisko-lutherskej cyrkwi ze sydłom w Otjivarongo słuša mjez druhim tež starownja. Hdyž maja tam městno, bjeru tež hosći, kiž móža tu dlěši abo krótsi čas přebywać. Štyri njedzele za dvě wosobje z poľnej jědžu płaća 500 eurow. Dokelž naju Namibia zajimowaše, sej tam dojdědychmoj.

Přijomna starownja

W starowni, hladanej připrawje w bungalowym stilu z rjanymi zahrodkami před bydlenjemi a šikwanym małym parkom, bydli něhdže 40 ludźi, bjez wuwzaća běli. Čorni

Lucia Engombe

Fota: priwatne

so dotal hišće naprašowali njeju, nam prajachu. Tež hdyž su w minjenych lětdzěsatkach apartheid poněčim wotstronili, wona tu de facto přeco hišće je. Čorni bydla w swojej štwórci, zwjetša na kromje sydlišćow běłych. Praša so, hač bychy čorni w dotal jenož wot běłych wobydlenej starowni scyła zbožowni byli – a nawopak.

K starowni słuša tež hladanska stacija, kotruž runje na najnowši standard wutwarjeja. W zbytnej starowni maja standard podobny kaž něhdy w NDR. Wobydlerjo su zwjetša bywši farmarjo.

Přeni džen rano přistupi k naju blidu starša knjeni. Bě slyšała, zo přińdžemoj z Němskeje, tak chcyše naju powitać, byrnjež wjele chwile nj e m ě l a , wšako ma tež jako 98-lětna kóžde ranje swój wosobinski sportowy program absolwować. Zaso raz so wukopa, kak mały je swět. Tuta knjeni bě w 1930tych lětach jako pěstonača słužiła na ryčerkuble w Demjanach pola Huski. Bě to hnujaca situacija! Mam tola w Cokowje pola Huski bliskich při wuznych, sym tam jako dźěčo husto był a tež džensa sej tam rady dojedu. Nadobo měješe stara knjeni tola chwile za naju.

Kemše na farmje

Rady chcychoj tež kemše wopytać. Za čas naju přebywanja w Otjivarongo žane njeběchu, město teho přeprasychu naju na sobotniše kemše na farmje. Dyrbjachmoj 110 km jěć. Zchromadzi so něhdže 60 wosadnych. Farar Lucchesi wudželi wobraz ze scenu z wołtarja w Kölnjanskim domje a wšitcy běchu namoľwjeni swoje mysle k temu zwuraznić, štož so tež w bohatej měrje sta. Mjeztem spěwachmy znate kěrlušy. Kemšerjo běchu temperaturam wotpowědujo ležernje zdrasćeni, tež farar bě w bětkej košli a čornych cholowach. Za farmarjow, kiž wšak wulkich zdalenosćow dla jara samotnje a izolowani bydla, su tajke kemše stajnje tež witana składnosć towaršliwego zetkanja. Za to přiwjeze kóž-

dy něšto k jědži a piću sobu. Tak přizamkny so kemšam dołhi wječor z rozmoľwami wo wěcach, kiž wšěch wosebje zaběrachu, na př. nastupajo přichod běłych farmarjow w Namibiji. Zwjetša slyšachmoj optimistske mjenjenja. Na tutej kemšach zeznachmoj tež farmarjow, kiž jenož nachwilnje w Namibiji bydla, hewak pak w Europje.

Lucia Engombe

K najzajimawšim zetkanjam slyša naju rozmoľwa z wěriwej młodej Namibičanku Lucia Engombe. Wona dźěła jako žurnalistka při namibiskim rozhlосу. Z wjele druhimi dźěćimi přislušnikow rewolucionarneje organizacije SWAPO bě jako małe dźěčo do NDR přišla a tu do šule chodžiła. Do wotzamknjenja wukublanja dyrbeješe 1990 wróćo do Namibije. Swoje žiwjenje w NDR

Bjesada mjez znatymi a susodami po kemšach na farmje

wopisa w awtobiografiji, kotraž je jako kniha pod titulom „Das Mädchen 95“ w Němskej wuša a so jara doporućić móže. Tam pisa tež wo problemach reintegracije w Namibiji, kraju, kiž běše jej a wšěm tamnym dźěćom mjeztem cuzu. Lucia Engombe slyša kaž jeje nan, kiž bě sobuzaložer SWAPO, ke kritiskim hłosam w kraju, kiž wojuja tež přećiwu korupciji a swójbnym splećenoscám w politice. Tajke zjawy namakaš bohužel w mnohich krajach Afriki.

Možnosć přebywanja

Namibia je krasny kraj z wulkotnymi krajinami. Žiwjenje w starowni bě jara zajimawe, ale za starownju čujemoj so jako 67- a 72lětnaj hišće přemłodaj. A jeli starownja, tak je lěpje wostać w zwučenej wokolinje.

Stož chce sej Namibiju trochu dlěje wobhladować a njewočakuje wulki luksus, temu móže so starownja jako přebywanisćo doporućić (kontakt přez e-mail: Lucchesi@gmx.net). Bohužel so šěsćlětny hamtski čas fararja Lucchesi w lěću 2009 zakónči. Přejemoj wosadže w Otjivarongo runje tak připóznateho kaž angažowaneho naslědnika. **Dr. Jürgen a Margitta Wirth**

Powěšće

Budyšin. Na lětné přijěće Budyskeho cyrkwin-skeho wobwoda bě sup. Pappai přeprósyl zastupjerjow cyrkwy a zjawnosće 27. měrca do Ludoweje banki na Hošic hasy. Nawoda bėrowa Konrada Adenaueroweje załožby w Jerusaleme, z Budyšina pochadźacy dr. Lars Hänsel, rozprawješe wo swojim dźěle a wo položenju w Swjatym kraju.

Berlin. Dnja 3. apryla wuradźowaše cyrkwin-ske wjednistwo EKBO wo dalšej zestawje serbskeje přirady. Za přichodnu periodu, kotraž traje hač do lěta 2015, so wšityc dotalni člonjo znowa powołachu. Direktor Serbskeho instituta prof. Dietrich Šořta a Serbski superintendent Jan Malink so z poradźowacym hłosom na dźěle přirady wobdźělita. Konstituowace pose-djenje budže 7. oktobra w Nosedłojcach pola Baršca, hdžež skutkuje farar Ingolf Kschenka, kiž je serbskeho pochada.

Hory. W Patokec kładźitej bróžni swjećachu lětsa Wojerowscy wosadni hromadže z dalšimi wopytowarjami dzesaty króć Serbski zeleny štwórtk. Nutrnosc wuhotowaše farar Joachim Nagel, Slepjanske kantorki zanjesechu serbske kėrluše, zhromadzeni spėwachu pasionske a dalše kėrluše dwurėčnje. Mjez něhdže sto wopyto-warjami bėštaj tež Wojerowski superintendent Heinrich Koch a předsyda Domowiny Jan Nuk.

Dešno. Sedmy króć wotmě so lětsa Čichi pjatk w Dešnjanskej cyrkwi jutrowne spėwanje z chórom Łužyca. Wosadny farar Schütt zahaji nutrnosc z krótkim bibliskim čitanjom w serbskej a němskej rėči a člonka chóra Christina Klie-mowa rozložila naložku jutrowneho spėwanja. Něhdže sto wopytowarjow přisposlucha dostojnemu spėwanju žonow w serbskej kemšacej drasće.

Rowno. W nocy na jutrowničku bėchu sydom Slepjanske kantorki jako jutrowne spėwarki po puću po wosadze. Kaž hižo w zaštych lėtach zahajichu wo pomocy spėwanje před Lejnikec domom w Slepom. Po tym zanjesechu jutrowne kėrluše jednej swójbje w Trjebinku

a 16 swójbam w Rownom. Na spėwnych ławkach na Njepilic statoku rano při switanju spėwanje zakončichu.

Picnjo. Jutrownu pøndzėlu zhromadži so w Picnju 81 kemšerjow k delnjoserbskej Božej službje. Přichodne delnjoserbske kemše budu swjatki pøndzėlu w Turjeju.

Budyšin. Załožba dr. Gregoriusa Mättiga spožči lětsa přeni króć stipendij za wurjadne slėdźerske dźěło młodeho wėdomostnika k stawiznam Hornjeje Łužicy. Po jutrach załožba zdźělila, zo dostanje jón Lubina Malinkowa za swoje magisterske dźěło, w kotrymž přestaja serbske cyrkwin-ske žiwjenje w Lubiju wot refor-macije hač do spočatka 18. lėtstotka. Ze stipendijom we wysokosci 1 200 eurow ma so čiš slėdźerskeho dźěła podpėrac. Oficialnje spožči so stipendij na swjedženskich kemšach skladnostnje 424. narodnin Gregoriusa Mättiga 27. septembra w Budyskej Pėtrowskej cyrkwi.

Budyšin. Budyska měšćanska Domowinska skupina pod nawodom Hilže Nukoweje wopyta štwórtk, 16. apryla, Michalsku cyrkew. Sup. Malink přestaji serbske stawizny Božeho doma a wosady. Wjedjenje zakonči so z wobhladanjom zwonow z dwurėčnymi napisami na wėži.

Dary

W měrcu je so dariło za Pomhaj Bóh 10 eurow. Bóh žohnuj dar a darićela.

Spominamy

Před 180 lėtami, 4. meje 1829, narodži so farar **Ernst Heinrich Mróz** w Hućinje. Wón bě duchowny w třecij generaciji serbskeje fararskeje swójby. Jeho dźed Jan Mróz (1750–1823) bě farar w Budyšinku, Chrjebi a Wjelećinje a jeho nan Jurij Ernst Mróz (1795–1872) w Hućinje, Malešecach a Husce. Po ludowej šuli wopyta Ernst Heinrich Budyski gymnazij. Tam bě sobustaw serbskeho towarstwa SSB. Jako student w Lipsku bě subsenior Łužiskeho předarkeho towarstwa a z tym nawoda jeho serbskeho wotdźěla. Wot lěta 1860 skutkowaše jako diakon pod fararjom Kanigom w Klukšu. Wottam přesydlili so 1863 do Wahrena pola Lipska, hdžež bě jeho wobstary přichodny nan Gottlieb Herrnsdorf z fararjom. Lėto skutkowaše tam jako pomocnik přichodneho nana, po jeho smjerći w lėće 1864 bu z jeho naslėdnikom w farskim zastojnstwje. Při woteńdženju z Łužicy bě zjawnje přilubil, zo tež w Němcach na Serbstwo zapomnił nočce. Swojemu słowu wosta swėrny. W cyrkwi we Wahrenje wotměwaše wot lěta 1864 sem ze serbskimi studentami teologije z Lipska přėdowanske zwučowanja w serbskej rėči a je po tym posudžowaše a ze studentami wuhodnoćeše. Studowacym, kiž so na zastojnstwo w serbskej wosadze we Łužicy mėrjachu, bėše tajka poslužba z witanej pomocu. Bėchu to poslednje serbske přėdowanske zwučowanja za serbskich bohostowcow w Lipsku. Tute wšak so dołho přėwjesć njemó-

žachu, přetož farar Mróz hižo 1870 we Wahrenje zemrė. Maćernorėčne wukublanje serbskich teologow přėwza wot lěta 1877 nowozaloženy Serbski homiletiski seminar w Hodžiju. T.M.

Přeprošujemy

03.05. Jubilate

- 10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za dźěci (sup. Malink)
- 12.00 nutrnosc w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

06.05. srjeda

- 14.00 wosadne popołdnje w Minakale (sup. Malink)

17.05. Rogate

- 08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 12.00 nutrnosc w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 14.00 kemše w Njeswaćidle z wosadnym popołdnjom (sup. Malink)

21.05. Bože spėće

- 09.30 dwurėčne kemše w Malešecach (sup. Malink, farar Noack)

31.05. swjatkownička

- 12.00 nutrnosc w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 18.00 ekumeniska nutrnosc w Budyšinje w Michalskej (sup. Malink, farar Scapan)

01.06. 2. džen swjatkow

- 09.30 dwurėčne kemše z Božim wotkazanjom w Slepom (farar Huth, sup. Malink)
- 14.00 namša w Turjeju

07.06. Swjedžen swjateje Trojicy

- 10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za dźěci (sup. Malink)
- 12.00 nutrnosc w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

W juniju wusyla so ewangelske „Słowo k dnjej“ w serbskim rozhłosu.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kėrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čišć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mėsacnje. Spėchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dostawa lėtnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lėtny abonement płaći 8 eurow.